

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 9 มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ได้เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2542 : 19)

โรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์เป็นโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นโรงเรียนสตรี ตั้งอยู่เลขที่ 108/1 ถนนราชวิถี แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร บนเนื้อที่ 14 ไร่ 157 ตารางวา แต่เดิมโรงเรียนนี้ตั้งอยู่ในบริเวณวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นทิวากรวงศ์ประวัตติ เลขที่ 3 ถนนขาว ตำบลสามเสน อำเภอคูสิต กรุงเทพมหานคร ในเนื้อที่ 5 ไร่ 116 ตารางวา ดิฉันตราหชาติการาม ส่วนด้านตะวันออกจดถนนขาวสามเสน ด้านตะวันตกจดแม่น้ำเจ้าพระยา เดิมทีเรียโรงเรียนชื่อว่า “เขมะสิริ” ต่อมาเปลี่ยนเป็น “เขมะสิริอนุสสรณ์” ชื่อเต็มโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์ ตั้งขึ้นตามพระนามเดิมของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นทิวากรวงศ์ประวัตติ เมื่อครั้งยังมีได้ทรงกรม โดยทรงพระนามว่า พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าเกษมศรีสุภโยค หรือในภาษาบาลีว่า “เขมะสิริสุภโยโค” คำว่า “เกษมศรี” ต่อมาเป็นราชสกุลนามในสายสกุลของพระองค์ท่านจึงเป็นต้นแห่งสมญานาม “โรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์” ซึ่งแปลว่า “ระลึกถึงเกษมศรี” อักษรย่อว่า ข.ส. และได้ทำพิธีเปิดสอนเมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2475 มีนักเรียนทั้งชายและหญิงรวมทั้งสิ้น 26 คน ในวันนั้น คือ ชั้นมูลมี 18 คน ประถมหนึ่งมี 5 คน ประถมสองมี 3 คน มีครูและผู้ร่วมงาน 6 คน ในปัจจุบันโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์รับเฉพาะนักเรียนหญิงเท่านั้น ในปีการศึกษา 2545 มีครูและเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 160 คน มีนักเรียนทั้งหมด 2,998 คน เปิดสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6

ห้องสมุดโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์ได้เปิดให้บริการยืมวัสดุสารนิเทศแก่ครู เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีผู้มาใช้บริการเป็นจำนวนมาก และข้อมูลวัสดุสารนิเทศมีการเพิ่มปริมาณอยู่ตลอดเวลาจึงทำให้ระบบการจัดเก็บ การสืบค้นข้อมูล การยืม-การคืน และบุคลากรในห้องสมุดในการ

อำนวยความสะดวกมีไม่เพียงพอ ประสบปัญหาในการบริหารงานห้องสมุด เช่น ความล่าช้าในการให้บริการการยืม-การคืน การให้บริการในการสืบค้นข้อมูลเฉพาะชื่อเรื่อง หัวเรื่อง ชื่อผู้แต่ง เป็นต้น จากการนำปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวนำมาแก้ไข เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพต่อการให้บริการผู้ใช่มากขึ้น

ห้องสมุดจึงเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บวัสดุสารนิเทศ และนอกจากนั้นยังจำแนกประเภทของวัสดุสารนิเทศเพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ อีกทั้งยังจัดทำเครื่องมือในการสืบค้นข้อมูล เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าใช้บริการแต่เดิมเครื่องมือที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูลของห้องสมุดโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์ คือ บัตรรายการ แต่เนื่องจากในปัจจุบันสิ่งพิมพ์ได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น การที่ผู้ใช้จะสืบค้นข้อมูลโดยใช้บัตรรายการที่มีจำนวนมากขึ้น ได้เป็นปัญหาสำหรับผู้ใช้อย่างมากที่จะต้องเสียเวลาในการค้นคว้าหาข้อมูลวัสดุสารนิเทศ ห้องสมุดจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารงานใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และตอบสนองความต้องการสารนิเทศที่หลากหลายสำหรับผู้ใช้ห้องสมุดจึงนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการพัฒนาระบบการทำงานในด้านต่าง ๆ เช่นการจัดหาทรัพยากร การทำรายการบรรณานุกรม การทำดัชนี การให้บริการตอบคำถามช่วยการค้นคว้า และการบริการการยืม-การคืนวัสดุสารนิเทศ การบริการในด้านการสืบค้นข้อมูล และงานเอกสารด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยดูได้จากของหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒองค์กรักษ์ ที่เป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ได้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารงานต่าง ๆ เช่น งานห้องสมุดที่เรียกว่าระบบห้องสมุดอัตโนมัติ และระบบควบคุมอาคารอัตโนมัติหรือระบบห้องสมุดอัจฉริยะ เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้หอสมุดองค์กรักษ์สามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มที่จะเติบโตเป็นห้องสมุดไอที(IT)ที่สมบูรณ์แบบตามนโยบายของมหาวิทยาลัย (พรพิมล แสนเสน่ห์ และอรทัย วารีสอาด 2543 : 47)

ดังนั้นกระบวนการตัดสินใจเลือกระบบโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติจึงเป็นกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนในการนำระบบโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ในการบริหารงานห้องสมุด

สำหรับโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์เป็นโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศในการให้บริการด้านวัสดุสารนิเทศห้องสมุดจึงได้นำระบบโปรแกรม KELC (Khemasirimemorial Electronic Library Circulation) มาใช้ในงานบริหารการจัดการด้านการจัดเก็บฐานข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือ วิทยุทัศน์ ซีดีรอม และแถบบันทึกเสียง รวมทั้งการให้บริการในการสืบค้นข้อมูล การจอง การยืม-การคืน ด้วยคอมพิวเตอร์โดยเฉพาะการสืบค้นข้อมูลในการหาวัสดุสารนิเทศจากฐานข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์แทนการใช้บัตรรายการ

ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับระบบโปรแกรมห้องสมุด KELC ของโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์ และศึกษาถึงสภาพปัญหาการใช้และแนวทางการแก้ไขในการสืบค้นข้อมูลสารนิเทศ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครู และนักเรียนเกี่ยวกับระบบโปรแกรมห้องสมุด KELC ของโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู และนักเรียนเกี่ยวกับระบบโปรแกรมห้องสมุด KELC ของโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์

2.3 เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขการใช้ระบบโปรแกรมห้องสมุด KELC ของโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์

3. ความสำคัญของการวิจัย

3.1 เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารห้องสมุดโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์ นำไปปรับปรุงระบบการบริหารงานห้องสมุด และฐานข้อมูลโปรแกรมห้องสมุด KELC ให้สามารถสนองต่อความต้องการในการให้บริการของผู้ใช้บริการอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2 เป็นแนวทางให้ห้องสมุดโรงเรียนต่าง ๆ นำไปเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกซื้อระบบโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้งานห้องสมุดโรงเรียนของตน

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตเนื้อหา

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครู และนักเรียนเกี่ยวกับสภาพปัญหาการใช้ และแนวทางการแก้ไขปัญหาในการใช้ระบบโปรแกรมห้องสมุด KELC ของโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์

4.2 ขอบเขตของประชากร

การศึกษาครั้งนี้ศึกษาประชากรที่เป็นครูและนักเรียนในภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์ จำนวน 3,155 คน เป็นครู 157 คน และเป็นนักเรียน 2,998 คน ที่ใช้บริการด้านการสืบค้นข้อมูลสารนิเทศห้องสมุดด้วยระบบโปรแกรมห้องสมุด KELC

4.3 กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรของโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์ ในภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2545 โดยแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ครู จำนวน 157 คน เลือกกลุ่มมา 108 คน

กลุ่มที่ 2 นักเรียน จำนวน 2,998 คน เลือกกลุ่มมา 341 คน

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Robert V. Krejcie และ Eayrle W. Morgan (นิภา เมธาวีชัย 2543 :79)

4.4 เนื้อหาในการวิจัย

เนื้อหาในการวิจัยในครั้งนี้สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

4.4.1 ระบบภายในประกอบด้วย

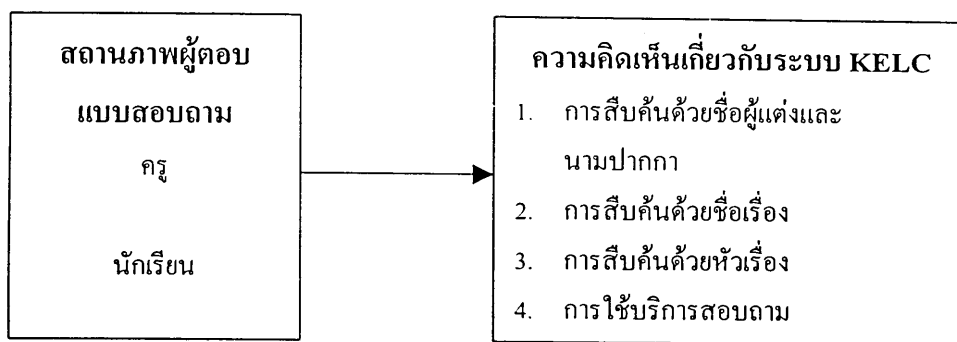
- 1) ระบบฐานข้อมูลสารนิเทศ
- 2) ระบบฐานข้อมูลการสืบค้นสารนิเทศของผู้ใช้บริการ

4.4.2 ระบบภายนอก

การนำระบบการจัดเก็บฐานข้อมูล และการสืบค้นสารนิเทศมาแสดงผลออกหน้าจอคอมพิวเตอร์

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับระบบโปรแกรมห้องสมุด KELC ของโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์ ได้มีข้อสรุปที่ประมวลมาจากการศึกษา ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีกรอบแนวคิดซึ่งเขียนเป็นแผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่นำมาศึกษาดังนี้

แผนภาพที่ 1 แผนภาพกรอบแนวคิดการศึกษาความคิดเห็นของครู และนักเรียนเกี่ยวกับระบบโปรแกรมห้องสมุด KELC ของโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์

6. สมมติฐานการวิจัย

ครู และนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบโปรแกรมห้องสมุด KELC ของโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์ แตกต่างกัน

7. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ระบบฐานข้อมูลสารนิเทศ หมายถึง การมีระบบที่มีการนำเอาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ แถบบันทึกเสียง วีดิทัศน์ มาจัดเก็บไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อประยุกต์ใช้ในงานหลายๆ งานที่จำเป็นต้องใช้ข้อมูลร่วมกัน เป็นการลดความซ้ำซ้อนในการเก็บข้อมูล แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าในองค์กรหนึ่งๆ จะต้องมียุทธศาสตร์ข้อมูลเพียงระบบเดียว แต่หมายความว่า ข้อมูลทั้งหมดที่อยู่ในระบบฐานข้อมูลจะต้องมีความสัมพันธ์กัน

ประสิทธิภาพ หมายถึง การจัดเก็บและการสืบค้นข้อมูลระบบสารนิเทศมีความรวดเร็วและถูกต้องในการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ โดยประเมินจากความคิดเห็นของผู้ใช้บริการในการสืบค้นข้อมูลด้วยระบบโปรแกรม KELC ของโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์

ระบบโปรแกรมห้องสมุด KELC หมายถึง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศในการให้บริการด้านสารนิเทศห้องสมุดโดยอยู่ในรูปของระบบโปรแกรม KELC (Khemasirimemorial Electronic Library Circulation) มาใช้ในการจัดเก็บฐานข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือ วีดิทัศน์ ซีดีรอม และแถบบันทึกเสียง รวมทั้งการให้บริการสืบค้นข้อมูลด้วยชื่อผู้แต่ง / นามปากกา ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง และ

การใช้บริการสอบถามข้อมูลในการหาทรัพยากรสารสนเทศจากฐานข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์แทนการใช้บัตรรายการ โดยโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์เป็นผู้ดูแลทั้งระบบข้อมูล

การจัดเก็บ และการสืบค้นข้อมูลระบบสารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลของหนังสือ วิทยุทัศน์ แลบบันทึกเสียง จะมีการถูกจัดเก็บไว้ในระบบฐานข้อมูลแบบสัมพันธ์ คือ ข้อมูลที่ประกอบด้วยแถว และคอลัมน์หรือหมายถึงแต่ละเรื่องใน 1 แถว และแต่ละคอลัมน์จะบรรจุค่าของข้อมูลแต่ละเรื่องได้ ซึ่งสามารถสืบค้นข้อมูลรายการสารสนเทศ จากแหล่งบริการฐานข้อมูล

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังเรียนอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้ได้ผ่านการอบรมการเรียนรู้วิธีการสืบค้นสารสนเทศจากครูบรรณารักษ์

ปัญหาในการสืบค้น หมายถึง ข้อขัดข้องหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างที่นักเรียนใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการสืบค้นข้อมูลด้านสารสนเทศจากฐานข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

- 1) ด้านการให้บริการ หมายถึง ปัญหาเกี่ยวกับด้านบริการต่าง ๆ ที่ห้องสมุดโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์ได้จัดให้แก่ นักเรียนแล้วนักเรียนประสบข้อขัดข้อง เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์มีจำนวนจำกัด เครื่องคอมพิวเตอร์ขัดข้อง และหยุดบริการบ่อย เป็นต้น
- 2) ด้านระบบการสืบค้น หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวกับระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ห้องสมุดโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์พัฒนาขึ้นเพื่อสืบค้นข้อมูล เช่น โปรแกรมหยุดทำงานบ่อยครั้งโดยไม่ทราบสาเหตุ เป็นต้น
- 3) ด้านผลการสืบค้น หมายถึง ปัญหาเกี่ยวกับผลการสืบค้นข้อมูลที่นักเรียนพบจากการสืบค้นจากฐานข้อมูล ได้แก่ รายการที่ปรากฏไม่ถูกต้อง รายการมีการพิมพ์ผิด และระบบจำนวนรายการที่สืบค้นได้ไม่ชัดเจน เป็นต้น
- 4) ด้านผู้ใช้ หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวนักเรียนในขณะที่ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อสืบค้นสารสนเทศแล้วประสบปัญหา เช่น ใช้เป็นพิมพ์ไม่คล่อง ไม่เข้าใจขั้นตอนการสืบค้น ไม่เข้าใจการกำหนดหัวเรื่องที่ใช้เป็นคำค้น เป็นต้น

การประเมินประสิทธิภาพระบบโปรแกรม หมายถึง การตัดสินคุณค่าผลสำเร็จของงานตรงตามที่ต้องการ ซึ่งประเมินได้จากความสามารถของระบบโปรแกรมห้องสมุด KELC ที่ดี คือ ความถูกต้อง ความสมบูรณ์ ความชัดเจน ความทันสมัยและตรงตามความต้องการของผู้ใช้

ระดับความคิดเห็น หมายถึง การเห็นด้วยของครู และนักเรียนจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุดในการใช้สืบค้นข้อมูลด้วยระบบโปรแกรมห้องสมุด KELC ของโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์